

ВІЙСЬКОВА ГЕОГРАФІЯ — прикладна галузь географії, що вивчає військово-політичні, військово-економічні та природні умови території можливого ведення воєнних дій. Як самост. дисципліна В. г. виокремилась у 30-х рр. 19 ст. У Росії основоположником В. г. є проф. М. Язиков, який у праці «Опыт теории военной географии» (С.-Петербург, 1838) обґрунтував необхідність стратег. дослідж. різних країн, поклавши тим самим початок цієї науки. 1846 професор кафедри В. г. Академії Генштабу Росії Д. Мілютін у вид. «Критическое исследование значения военной географии и статистики» (С.-Петербург) сформулював гол. мету В. г. — дослідж. всіх сил і засобів держав у воєн. відношенні. Важливе значення для становлення рос. воєнно-геогр. науки мали воєнно-статист. описи Росії і України 1848–58. Засн. рад. школи В. г., що найглибше досліджувалася у Академії Генштабу СРСР, став А. Снесарев, який 1924 у кн. «Введение в военную географию» (Москва) окреслив предмет і визначив завдання В. г.

Сучасна В. г. включає військ. країнознавство і вивчення театру воєн. дій. Військ. країнознавство розглядає (з воєн. точки зору) геогр. і стратег. положення країни відносно ін. країн; природні умови та ресурси; сусп. і держ. устрій; структуру й рівень розвитку виробництва, зокрема вироб. потужності, розміщення промисловості, забезпеченість економіки сировин. і енергетич. ресурсами, рівень розвитку с. господарства, шляхи сполучення і можливості транспорту щодо забезпечення

воєн. і воєнно-екон. потреб країни, осн. екон. р-ни та пром. центри. Важливе місце займає вивчення насел., його складу та розміщення. Військ. країнознавство вивчає також оперативне устаткування тер. країни (наявність та можливості військ.-мор. і авіац. баз, аеродромів, портів, ліній і вузлів зв'язку, загороджень, укріплень тощо) і стан цивіл. оборони. При цьому особливу увагу приділяють визначенню воєн. могутності держави (блоку держав), уразливості економіки і ступеня її підготовленості до діяльності в умовах війни.

При вивченні театрів воєн. дій (сухопут., океан., мор.) досліджують військ.-геогр. фактори, які впливають на бойові дії військ і сил флоту, а також склад і значення театрів воєн. дій, їх оперативне обладнання й обсяги, особливості воєнно-політ. умов бойового використання військ, мобілізац. людські та матеріал. ресурси й фіз.-геогр. умови (рельєф, ґрунти, гідрографія, рослинність, клімат). Фіз.-геогр. і навігац.-гідролог. умови мор. і океан. театрів воєн. дій вивчає військ.-мор. географія — окремий розділ В. г. Військ.-геогр. інформація подається до військ і штабів у вигляді текст. та електрон. військ.-геогр. документів (описів, оглядів, довідок), військ.-геогр. карт, атласів тощо.

В Україні підготовку фахівців із В. г. від у 2000 здійснює Військ. інститут Київ. університету. 2004 створ. спеціалізов. вчену раду з правом проведення захистів дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук за цією спеціальністю.

І. В. Барановська, О. Г. Міхно

Бібліографічний опис:

Військова географія / І. В. Барановська, О. Г. Міхно // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-34453>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).